

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 10. ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА

для студентів

Рівень вищої освіти:	Магістр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»
Освітня програма:	«Менеджмент організацій»

Рівне – 2020

Робоча програма з дисципліни «Психологія лідерства» для студентів освітньої програми «Менеджмент організацій» рівня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» галузі знань 07 Управління та адміністрування 073 Менеджмент

Розробник: к.психол.наук, доц. Михальчук Ю.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 28 серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Менеджмент організацій»

Гарант освітньої програми _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «28» 08 2020 року № 1

Голова _____ доц. Хом'як О.А.
(підпис)

©Михальчук Ю.О., 2020 рік
© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 3 /3</p> <p>Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90</p> <p>Кількість змістових модулів – 1</p>	<p>Рівень вищої освіти: другий (магістерський)</p> <p>Галузь знань: 07 Управління та адміністрування</p> <p>Спеціальність: 073 Менеджмент</p> <p>Освітня програма: «Менеджмент організацій»</p>	Обов'язковий компонент освітньої програми	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		30 год.	40 год.
		Індивідуальні завдання: 30/40 год.	
		Вид контролю залік	

2. Мета та завдання курсу

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія лідерства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 073 Менеджмент за ОП «Менеджмент організацій».

Мета: оволодіння головними теоретичними положеннями і проблемами психології лідерства та керівництва, допомога студентам сформувати навички практичного використання набутих знань у формуванні власної лідерської позиції.

Завдання: озброєння студентів знаннями з ролі людського і психологічних чинників в управлінні, оптимального розподілу професійних та соціальних ролей у колективі, процесів інтеграції та згуртованості колективу, неформальних стосунків між його членами, психологічних механізмів прийняття управлінських рішень, соціально-психологічних якостей керівника, бізнес комунікацій, способами впливу людей під час спілкування, основними закономірностями ефективного бізнес спілкування; розвиток умінь та навичок ефективного спілкування, активного слухання, підвищення рівня емпатії, конструктивного вираження своїх думок і почуттів, попередження та вирішення конфліктів, формування потреби в самовдосконаленні, адекватне оцінювання себе.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні психологи **набувають таких програмних компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові, предметні компетентності).**

ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну, студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

ПРН 7. Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Загальні засади психології лідерства. Феномен лідерства. Функціональні компетенції лідера. Соціально-психологічні компетенції лідера. Імідж лідера

Література: основна [5,13,19] допоміжна [2,4]

Тема 2. Психологічні особливості лідерства. Теорія рис лідерства. Теорія лідерської поведінки. Теорія випадкового (ситуативного) лідерства

Література: основна [8,13,20] допоміжна [2,5]

Тема 3. Лідер як служитель: доступність, спілкування, підтримка. Комунікативний потенціал лідерів. Стили спілкування. Філософія партисипативного управління. Лідерство як засіб вдосконалення процесу управління

Література: основна [8,9,13,19] допоміжна [3]

Тема 4. Особистість лідера. Структура особистості лідера. Психологічні особливості менеджерів з різним типом темпераменту. Психологічний аналіз індивідуальних особливостей психічних процесів менеджерів: відчуття, сприймання, пам'яті, мислення, уяви. Професійний досвід менеджера, знання, вміння, навички

Література: основна [10,11,15,17,22] допоміжна [1]

Тема 5. Особливості проведення наради, зборів, дискусії. Нарада. Збори. Ділова дискусія. Публічні виступи

Література: основна [1,2,3,6,7,12,18,21] допоміжна [1,6]

Тема 6. Техніка ведення ділових переговорів. Сутність та функції ділових переговорів. Стадії переговорів. Прийоми переговорів. Ведення переговорів. Стили переговорів. Підходи в переговорах. Особисті якості переговорника

Література: основна [6,7,18,18] допоміжна [6]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Психологія особистості лідера												
Тема 1. Загальні засади психології лідерства	12	2	-		5	5	12	2	-		5	5
Тема 2. Психологічні особливості лідерства	16	4	2		5	5	16	-	2		7	7
Тема 3. Лідер як служитель: доступність, спілкування, підтримка	14	4	-		5	5	14	2	-		6	6
Тема 4. Особистість лідера	14	4	-		5	5	14	-	2		6	6
Тема 5. Особливості проведення наради, зборів, дискусії	14	2	2		5	5	14	2	-		6	6
Тема 6. Техніка ведення ділових переговорів	18	4	4		5	5	18	-	-		9	9
Разом за змістовим модулем 1	90	20	10		30	30	90	6	4		40	40

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні психологічні вимоги до менеджера та лідера	2/2
2	Психологічні особливості лідерства	2/-
3	Особливості проведення наради, зборів, дискусії	2/-
4	Стратегії залагодження конфліктів: на кого ми подібні?	2/2
5	Телефонна розмова як вид усного ділового мовлення. Техніка ведення ділових переговорів	2/
	Разом	10/4

6. Самостійна робота (30/40 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначити компоненти харизматичної ролі лідера	2
2	Опишіть суть, структуру та функціональну роль своєї професійної діяльності. Які конфліктні поля суперечностей ви бачите в ній та які профілактичні заходи готові застосувати з метою профілактики конфліктів?	2
3	Опишіть сутність професійного успіху. Які шляхи його досягнення? Продумайте основні стратегії вашого професійного успіху, розпишіть поетапно у свій робочий зошит на майбутнє і прагніть до нього.	2
4	Проаналізуйте західні та вітчизняні теорії конфлікту.	2
5	Опишіть роль особистості керівника в профілактиці конфліктів. Перелічіть основні напрямки профілактики.	2
6	Спілкування, його типи. Культура ділового спілкування.	2
7	Прийоми активного слухання співрозмовника у процесі спілкування.	2
8	Схарактеризуйте рівні ієрархії у зграях тварин і звірів (оленів, вовків тощо), базуючись на науково-популярних публікаціях.	2
9	Проблема лідерства в групах дошкільнят і школярів. Екстраполяція його (лідерства) на доросле життя.	1
10	Психічні якості, притаманні відомим усьому світу мільярдерам. Які з цих якостей є найсуттєвішими і спільними для представників різних рас і народів?	2
11	Порівняйте людські якості і професійні уміння західних і наших керівників. Які можна назвати резерви підвищення ефективності управління персоналом?	2
12	Розробіть сценарій ділової гри «Я влаштовуюсь на роботу».	2
13	Мотиви і стимули творчої праці.	1
14	На основі художніх творів охарактеризуйте причини виникнення та глибину суперечностей інтелектуальних (творчих) конфліктів у митців, конструкторів, винахідників, учених.	2
15	Ґрунтуючись на першоджерелах, виявіть спільне й відмінності між вітчизняними і західними моделями розв'язання конфліктів.	2
16	Придатність активного соціального навчання для підвищення ділових і комунікативних якостей менеджерів різних рангів.	2
	Разом	30

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологія особистості лідера				
Тема 1. Загальні засади психології лідерства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка	основна [5,13,19] допоміжна [2,4]	10

		тестів, презентація «Імідж керівника», опрацювання психодіагностичних методик		
Тема 2. Психологічні особливості лідерства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, опрацювання психодіагностичних методик, психологічна гра «Влаштування на роботу», презентація «Жінка-лідер: психологічна характеристика»	основна [8,13,20] допоміжна [2,5]	10
Тема 3. Лідер як служитель: доступність, спілкування, підтримка	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, опрацювання психодіагностичних методик, психологічне есе «Портрет ідеального керівника – лідера», аналіз цитат управлінської тематики	основна [8,9,13,19] допоміжна [3]	10
Тема 4. Особистість лідера	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, опрацювання методики;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, розробка власної візитки, управлінські ігри на командну взаємодію	основна [10,11,15,17,22] допоміжна [1]	10
Тема 5. Особливості проведення наради, зборів, дискусії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, кейс «Відрядження», психологічне есе «Неуспішний лідер – який він?»	основна [1,2,3,6,7,12,18,21] допоміжна [1,6]	10
Тема 6. Техніка ведення ділових переговорів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «харизматичний лідер – який він?», ділова	основна [6,7,18,18] допоміжна [6]	10

8. Індивідуальні завдання (30/40 год.)

1. Визначити сутність харизми
2. Описати сутність та прояви харизми двох осіб: політичного лідера та організаційного лідера
3. Як потрібно проводити ділові наради? Зазначте письмово основні негативні дії в процесі їх підготовки та проведення у колективі (ваші враження).
4. Як можна працювати з партнерами без конфліктів?
5. Що ви могли б запропонувати такого, що сприятиме безконфліктному спілкуванню?
6. Як створити довірливу атмосферу під час переговорів? Які питання доцільно ставити співрозмовникові?
7. Підібрати методики діагностики конфліктності, власного рівня толерантності та на основі отриманих результатів зробити самоаналіз.
8. Зберіть дані про керівників (лідерів, вождів, проводирів), які відзначались талантом вести за собою людей. Проаналізуйте, які якості, риси, уміння були їм притаманні. Доповніть структуру феномена керівництва.
9. Які типи менеджерів притаманні японській, західнонімецькій і, наприклад, латиноамериканській діловій культурі? Зробіть порівняльний аналіз на основі першоджерел.
10. Дослідить, які орієнтації, принципи, способи дії притаманні сучасним керівникам у державних установах і менеджерам змішаної, кооперативної, приватної форм власності. Порівняйте їх.
11. В одній або декількох великих організаціях проаналізуйте причини підвищення працівників в посадах і переведення на нижчі. Як ці процеси підвищення і пониження пов'язані з особистісними якостями, рисами, професійними уміннями працівників?
12. Проведіть паралельний аналіз вимог до претендентів на посаду менеджера в західноєвропейській, американській та японській ділових культурах.
13. Пожиттєвий найм у Японії. Культурні й національні витоки.
14. Американська та японська моделі стимулювання працівників.
15. Як облаштовується частування поважних гостей у культурі і традиціях різних народів?
16. Як передаються мімікою здивування, страх, гнів, ствердження тощо у різних народів (зокрема в японців і болгар)?
17. Характер і причини ділових конфліктів на вітчизняних підприємствах, в установах, організаціях.
18. На основі наукових даних зробіть аналіз-класифікацію основних наслідків, до яких призводять конфліктні ситуації в організаціях.
19. На чому ґрунтується імідж великих західних корпорацій?

9. Методи навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота, активне соціально-психологічне навчання), управлінські ігри, психодіагностичні методики;

за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;

за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;

за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

10. Методи контролю

- Поточне тестування.
- Перевірка завдань самостійної роботи.
- Перевірка індивідуальної роботи.
- Поточний контроль.
- Семестрова форма контролю.

10. Питання до іспиту з курсу

1. Схарактеризуйте феномен лідерства
2. Функціональні компетенції лідера
3. Схарактеризуйте соціально-психологічні компетенції лідера
4. Схарактеризуйте імідж лідера
5. Схарактеризуйте мотиви трудової діяльності, їх характеристика
6. Схарактеризуйте напрями дослідження мотивів трудової діяльності у США
7. Схарактеризуйте психічні стани в трудовій діяльності. Особливості, класифікація, характеристика
8. Схарактеризуйте авторитет керівника — суб'єктивна сторона управління
9. Схарактеризуйте лідерство в управлінні

10. Поясніть успіх керівництва. Залежність успіху від стилю керівництва
11. Схарактеризуйте якості та риси керівника, що досягає успіху
12. Схарактеризуйте причини неуспішного керівництва
13. Схарактеризуйте структуру особистості менеджера. Психологічні особливості менеджерів з різним типом темпераменту
14. Схарактеризуйте психологічний аналіз індивідуальних особливостей психічних процесів менеджерів: відчуття, сприймання, пам'яті, мислення, уяви
15. Схарактеризуйте професійний досвід менеджера, знання, вміння, навички
16. Схарактеризуйте сутність та функції ділових переговорів
17. Поясніть стадії переговорів. Схарактеризуйте прийоми переговорів
18. Поясніть особливості проведення переговорів
19. Розкрийте сутність стилів переговорів
20. Розкрийте сутність підходів в переговорах
21. Схарактеризуйте особисті якості переговорника
22. Розкрийте сутність особливостей проведення наради
23. Схарактеризуйте особливості проведення зборів
24. Схарактеризуйте особливості проведення ділової дискусії
25. Схарактеризуйте особливості підготовки публічного виступу
26. Розкрийте сутність теорії рис лідерства.
27. Розкрийте сутність теорії лідерської поведінки.
28. Розкрийте сутність теорії випадкового (ситуативного) лідерства
29. Розкрийте сутність комунікативного потенціалу лідерів.
30. Схарактеризуйте стилі спілкування.
31. Схарактеризуйте філософію партисипативного управління.
32. Схарактеризуйте лідерство як засіб вдосконалення процесу управління
33. Схарактеризуйте психологічні особливості менеджерів з різним типом темпераменту.
34. Схарактеризуйте психологічний аналіз індивідуальних особливостей психічних процесів менеджерів: відчуття, сприймання, пам'яті, мислення, уяви.
35. Розкрийте сутність професійного досвіду менеджера, його знань, вмінь, навичок
36. Розкрийте сутність іміджу лідера
37. Розкрийте поняття «харизми» в управлінні
38. Розкрийте характер і причини ділових конфліктів на підприємствах, в установах, організаціях.
39. Схарактеризуйте західні та вітчизняні теорії конфлікту
40. Схарактеризуйте мотиви і стимули творчої праці

41. Активне соціально-психологічне навчання для підвищення ділових і комунікативних якостей менеджерів різних рангів
42. Назвіть та охарактеризуйте основні стратегії ефективних лідерів.
43. Схарактеризуйте особливості інноваційного лідерства.
44. Поясніть, що є моральними обов'язками керівника.
45. Розкрийте фундаментальні принципи етики лідера.
46. Назвіть та охарактеризуйте етичні моделі лідерства.
47. Схарактеризуйте особливості прийняття морального рішення в ситуаціях, сумнівних з етичної точки зору.
48. Поясніть, як впливає мотивація на досягнення успіху у професійній діяльності.
49. Схарактеризуйте процес вибору за умов невизначеності.
50. Схарактеризуйте процес прийняття рішення.
51. Розкрийте поняття «стрес».
52. Схарактеризуйте етапи виходу із стресу.
53. Розкрийте основні обмеження і переваги підходів до вивчення лідерства в менеджменті та психології.
54. Схарактеризуйте підходи до лідерства в менеджменті.
55. Поясніть, у чому полягає відмінність між менеджментом і лідерством.
56. Схарактеризуйте етапи дослідження лідерства.
57. Схарактеризуйте керування емоціями під час професійної діяльності.
58. Розкрийте вплив емоційних станів на досягнення професійного успіху
59. Розкрийте вплив самооцінки на досягнення професійного успіху
60. Розкрийте психологічні умови досягнення професійної успішності

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, самостійна робота, індивідуальна робота						Підсумковий контроль / іспит	Сума
Змістовий модуль 1							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	Е		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13.Методичне забезпечення

1. Підручники.
2. Роздатковий матеріал. Психодіагностичні методики
3. Мультимедійні засоби. Презентації.

14. Рекомендована література

Основна

1. Ботавина Р. Н. Этика деловых отношений : учебн. пособие / Р. Н. Ботавина. – М. : «Финансы и статистика», 2004. – 208 с.
2. Браим И. Н. Этика делового общения [Текст] : учеб. пособие для студ. экон. спец. вузов / И. Н. Браим. – Минск : НКФ «Экоперспектива», 1996. – 208 с.
3. Браун Л. Имидж – путь к успеху. / Лилиан Браун. С.-Пб. : «Издательский дом «Питер». 2001. – 95 с.
4. Гах Й. М. Етика ділового спілкування : навч. посібник /Й. М Гах. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 160 с.
5. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 75 с.
6. Гриценко С. П. Етика ділового спілкування / С. П. Гриценко. – К. : Вища освіта, 2005. – 196 с.
7. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. / В. Я. Зусін. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
8. Мартиненко М. М. Основи менеджменту: підручник / М. М. Мартиненко – К. : Каравела, 2005. – 496 с.
9. Осовська Г. В. Основи менеджменту: Навчальний посібник/ Осовська Г. В. – К. : Кондор, 2003. – 370 с.
10. Прохоренко Т. Г. Лідерство як форма самоствердження особистості в малій групі. / Прохоренко Т. Г., Зборовська О. П., Носирева Г. А. – Вісник Міжнародного Слов'янського університету: український науково- теоретичний журнал. Ювілейний випуск. – Харків, 2008. – С. 12–18.
11. Психологічний клімат колективу / Упоряд.: О.Марінушкіна, за заг. ред. С. Максименко, О. Главник – К.: Главник, 2004. – 96 с.
12. Романовський О. Г. Ділова етика: навч. посібник / Романовський О. Г. , Пономарьов О. С., Лапузіна О. М. – Харків : НТУ «ХП», 2006.
13. Сергеева Л.М., Кондратьева В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч.

посібн. / за наук. ред. Л. М. Сергєєвої. – Івано-Франківськ . «Лілея-НВ». 2015. – 296 с.

14. Сердюк О. Д. Теорія та практика менеджменту: навч. посібник / О. Д. Сердюк – К. : Професіонал, 2004. – 432 с.

15. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера.: Навчальний посібник / Л. І. Скібіцька. – К.: Центр учбової літератури, 2009. —181с.

16. Скібіцька Л. І. Менеджмент. Навчальний посібник. / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.

17. Соснин В. А. Социально-психологический подход к исследованию конфликтов // Социальная психология: Учеб. пособие / Отв. ред. А. Л. Журавлев. – М. : ПЕРСЭ, 2002. – С. 219–230.

18. Стоян Т. А. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена: навч. посібник / Т. А. Стоян. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 232 с.

19. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. – Петербург : Питер, Сенс, 2003. – 436 с.

20. Хочеш стати лідером – обганяй або йди своїм шляхом / ІКЖЦ. – К. : ФОП Москаленко О. М. – 2013. – 36 с.

21. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. посібник / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

22. Шалагинова Я. В. Психология лидерства / Я. В. Шалагинова. – СПб. : Речь, 2007. – 494 с.

Додаткова

1. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.

2. Сосланд А. И. Харизматическая личность в психотерапии // Московский психотерапевтический журнал. 1997, – № 3. – С. 152–191.

3. Татенко В. О. Лідер XXI / В. О. Татенко // Leader XXI: Соц.-психолог. Студії. – К. : Корпорація, 2004. – 198 с.

4. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура: діловий етикет. Навч. посіб. – К. : Знання, 2006. – 79 с.

5. Управління навчальним закладом: Навч.-метод. посібник / Григора В. В., Касянова О. М., Мармаза О. І., Посохова І. С., Черновол-Ткаченко Р. І. – Харьков : «Веста», 2003. – 152 с.

6. Хміль Ф. І. Основи менеджменту: Підручник / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с.

Інформаційні ресурси

1. Бойетт Дж. Г. Можно ли научиться лидерству? / Дж. Г. Бойетт, Дж. Т. Бойетт // <http://www.management.com.ua/ld/ld013.html>

2. Герчанівська П. Е. Культура управління: навч. посібник / П. Е. Герчанівська. – К. : ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2005. – 152 с.

3. Глобальний договір ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу.: [http://www.globalcompact.org.ua/ua/about/ what](http://www.globalcompact.org.ua/ua/about/what)
4. Гришина Н. В. Психологія конфлікту. – СПб.: Питер, 2000. – 464 с.
5. Гендер і Ми //Тематичний сайт Школи Рівних Можливостей: www.develop.gender-ua/org/.
6. Дафт Р. Менеджмент / Р. Дафт. – СПб.: Питер, 2001. – 832 с.
7. Джозеф С. Най [Joseph S. Nye] E L'ARTE DI COMUNICARE CHE FA IL LEADER [Електронний ресурс] / La Stampa, 05.09.2009 /Зрефер. О. Д.
8. Режим доступу.: <http://zgroup.com.ua/print.php?articleid=3086>
9. Малюська В. А. Лідерські якості керівника – умова ефективного функціонування трудового колективу /В. А. Малюська // [http://www.rusnauka.com/4. SVMN_2007/Economics/19960.doc.htm](http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Economics/19960.doc.htm)